

Politik Bilim

Kanun Hükmünde Kararnamelerle Kurgulanan Yeni Sistem (4)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Yineliyorum; bunları yazarken Nazi Almanya'sının rejimle uzlaşan ya da susmayı seçen bilim adamları hâlâ aklımdan çıkmış değil...

AKP'de ifadesini bulan İslâmî hareket, siyasî iktidarının kurumlarını oluştururken, fikir babalarının tam da Osmanlı'nın bürokratları gibi düşündükleri görülmektedir. Osmanlı'nın bürokratları hangi kültürle yoğrulmuşlardı? İslâmî hareket çevrelerince iyi tanındığını sandığım Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak, "**İslam'ın Ayak İzleri**" adlı eserinde (2011), Osmanlı'nın fikir hayatındaki durgunluğun ve bilimdeki duraksamasının nedenlerini anlatırken bu kültüre ilişkin açıklamalar da yapıyor:

"...Osmanlılarda düşüncenin, gerek klâsik İslâm düşüncesiyle, gerek bizzat Osmanlıların diğer alanlardaki parlaklığıyla ve altı yüz yıllık uzun ömriyle mütenasip bir yükselme gösteremediği söylenebilir. ...bu meselenin temelinde üç önemli faktör yatmaktadır: 1) Osmanlılardan önce İslâm dünyasında düşüncenin canlılığını bir ölçüde kaybetmiş olması (ki Osmanlılar İslâm düşüncesini böyle bir noktada devralmışlardır), 2) Osmanlı ideolojisinin merkezî devletçi yapısı ve buna bağlı olarak ortaya çıkan düşünce tarzı, 3) Şîî-Safevî faktörü."

Ocak'ın ileri sürdüğü ilk faktör genelde kabûl gören tarihsel bir gerçeğe işaret ediyor. Diğer iki faktörse, Osmanlı'nın, İslâm'dan devraldığı fikir hayatındaki durgunluğu hangi nedenlerle kıramadığını açıklıyor. Bunlardan ilkiyle ilgili çözümlemesi şöyle: *"...Osmanlı İmparatorluğunun merkezî devletçi yapısının çok tabî bir sonucu olarak medreseler, kanaatimizce Osmanlılarda genellikle bürokrasiye eleman yetiştiren kurumlara dönüşmüş, ulema da bürokrasinin bir parçası hâline gelmiş... ...son devirlere kadar bu konumu hiçbir şekilde değişmemiş... ...merkezî yönetimden bağımsız[laşamamıştır]. İlim ve düşünce ancak bu sınırlar içinde ve devlet hizmeti için söz konusu olmuş[tur]. ...Zâten, Osmanlı devleti gibi güçlü merkezî ideolojiye dayanan ince hesaplanmış bir askerî bürokratik yapıda, merkezden ve devlet ideolojisinden bağımsız bir ilim ve düşünce ortamının yeşermesi o kadar kolay olmazdı."*

Ocak'ın, diğer faktöre ilişkin çözümlemesi şu: *"...Şîî-Safevî faktörü, 16. yüzyıl başlarında İran'da Safevî devletinin fiilen kurulmasıyla, Osmanlı merkezî yönetimini birinci derecede meşgûl eden çok önemli siyasî-dinî bir mesele hâline geldi. Osmanlı İmparatorluğu, ...Şah İsmail'in Şîîlik propagandalarına karşı da, devlet ideolojisinin temeli olan Sünnîliği savunma zorunda kaldı. Ulema, bu savunmanın fikir ve inanç temellerini hazırlamakla görevlendirildi. ...bu tarihlerden itibaren artık Osmanlı uleması faaliyetlerinin önemli bir bölümünü bir yandan yönetimce sorulan konularda fetva vermeye hasrederken, diğer yandan Sünnîliği sınıksız ve katı bir doktrin hâline dönüştürdü. İşte Şîî-Safevî faktörünün Osmanlı dinî düşüncesinin kendi içine kapanarak katılaşması hususuna etkisi bu derece kuvvetli olmuştur."*

Ocak, çözümlemelerini şöyle bağlıyor: *"...Osmanlı İmparatorluğu, kendi devlet anlayışı istikametinde geliştirdiği yapısının çok tabî bir tezahürü olarak, kendine uygun bir şekilde dogmatikleştirdiği Ehl-i Sünnet düşüncesi içinde ve kendi pratik ihtiyaçlarına cevap verebilecek tarzda bir düşünce ortamının oluşmasını teşvik etmiş... ...bundan ayrılmamaya yüzyıllar boyu itina göstermiş ve her türlü ayrılma teşebbüslerini ağır bir şekilde cezalandırmıştır..."*

İmdi, bunları okuduktan, özellikle son üç aylık icraatıyla, bilim kurumları dâhil, bütün kurumları bürokratik merkezî devletçi, katı bir devlet yapısının birimleri hâline getirdiğine tanık olduktan sonra, AKP'yi, Osmanlı'nın devlet yapısının ve fikir hayatının şekillenmesine hâkim olan düşünce tarzının, kültürünün günümüzdeki temsilcisi olarak görmez misiniz? Hele de, Suriye'deki Sünnî-Şîî

çatışmasını 'bizim içişimiz' saymasından ve [Şî] İran'a karşı konuşlandırılacak radar sistemine evet demesinden sonra...

Hâl böyleyse, bilim kurumlarının bundan sonraki misyonları da galiba, *Sünnîliğin katı bir devlet doktrini olarak* bu coğrafyada yeniden hâkim kılınmasının ilmî dayanaklarını ortaya koymak ve zamanımızın bir gerçeği olarak, artık geniş kitlelerce okunup öğrenilebilen doğa bilimlerinin tanrının varlığı konusunda kuşku yaratan yönlerini törpüleyecek ilmî kanıtları üretmek olacaktır...

CBT. 23 Eylül 2011